

ד"ר ניקול דהאן
BSW-MSW-PhD
NDehan@gmail.com
02-6436663
052-6436663

**תמצית מסמך מרכז המחקר והמידע "נתונים על גבייה בתיקי מזונות", היערות והמלצות
לצורך הדין ביוזמת חה"כ אורלי לוי-אבקסיס בנושא:
גביית מזונות ילדים שאינם משולמים, על ידי הוצאה לפועל
12.06.2017**

הסבר בסיסי

יש שני חוקים שבאמצעותם מתבצעת הגבייה של פסקי המזונות ילדים, כאשר החייב אינו משלם כנדרש:
1. חוק הוצאה לפועל (1967) – זרועה של משרד המשפטים לאכיפת תשלום חוב מזונות ילדים.

חוק המזונות (הבטחת תשלום) (1972) – להבטחת תשלום מינימאלי של מזונות ילדים - **זרועה ביצועית = המוסד לביטוח לאומי**. מתוך הבנה שקטינים אינם יכולים לעמוד על זכאותם המשפטית למזונות מאת ההורה החייב, המדינה לקחה על עצמה את משימת הגבייה. הבטל"א מקדים דמי מזונות בסיסיים וגובה אותם חזרה בעצמו או באמצעות הוצאה לפועל. גם בחוק הזה, המשרד האחראי = **משרד המשפטים**.

שני החוקים באים לאכוף "אחריות הורית" של ההורה החייב ותשלומו את מזונות ילדיו.

- **הוצ"פ:** לפי מלוא פסק הדין למזונות ילדים כולל תוספות לפי ההסכם: מדור, חינוך, בריאות ועוד.
- **המוסד לביטוח לאומי:** רק מזונות ילדים מובטחים בסיסיים - לפי פסק הדין / התקנות, הנמוך מן השניים; לעתים, הפרשים בין דמי המזונות הבטל"א ובין מלוא הפסק, כאשר (א) ההורה המשמורן ממנה מפורשות את המוסד לביטוח לאומי על כך; (ב) כבר נגבו מן החייב כל דמי המזונות המובטחים והם הוחזרו למוסד לביטוח לאומי.

הנוסחה אמורה להיות מקבילה בכל המסלולים של תשלום ההורה החייב מזונות ילדיו:

הכנסת היחידה החד הורית = הכנסות ההורה המשמורן + פסק הדין למזונות ילדים ע"י ההורה החייב
הכנסת היחידה החד הורית = הכנסות ההורה המשמורן + גבייה עד מלוא הפסק ותוספות באמצעות הוצ"פ

הכנסת היחידה החד הורית = הכנסות ההורה המשמורן + **תשלום מובטח מהבטל"א עד תקרת התקנות**

← אפשר לשקול האם כדאי שהגוף הביצועי של חוק המזונות 1972, יהיה הוצאה לפועל.
← רבים מבקשים לנתק את הקשר השגוי שבין חוק המזונות ובין חוק הבטחת הכנסה.

תגבור הגבייה = אכיפה של אחריות הורית והגנה לילדים;
הורדת היד ממאמצי גבייה היא הפקרת הילדים וזכאותם המשפטית.

השוואה - גבייה של הזוכים / גבייה של המוסד לביטוח לאומי

במקרה שההורה החייב אינו משלם את חלקו בכלכלת ילדיו, כפי שנפסק, ההורה משמורן [הורה הזוכים] יכול להחליט:
 - לוותר,
 - לגבות באמצעות הוצאה לפועל,
 - או לפנות בשם ילדיו למוסד לביטוח לאומי.

<u>מרכיבי התביעה</u>	<u>הוצאה לפועל במישרים</u>	<u>המוסד לביטוח לאומי</u>
	כל המרכיבים שבהסכם הגירושים - מלוא הפסק - תוספות כפי ההסכם [מדור חינוך בריאות ועוד] - הפרשים שבין התקבולים הישירים ובין החישוב של מלוא הזכאות.	דמי מזונות בסיסיים * רק אם כבר גבה חזרה את מלא דמי המזונות אשר הקדים, ואם נתבקש, הפרשים עד לגובה הפסק. המוסד לביטוח לאומי אינו מתעסק עם תוספות. [מדור, בריאות, חינוך וכו']
השתכרות ההורה המשמורן [התובע בשם ילדיו]	ללא כל מגבלה	השתכרות של 600 ₪ מביאה קיזוז של דמי המזונות.
עלות הגבייה	עלויות רבות [מסלול רגיל בפרט] - עלויות פתיחת תיק - עלויות עורכי דין - זמן, פניות נפשית, יכולת כלכלית - מתח משפחתי מוגבר / סיכון - הסטה ופגיעה בבריאות נפש הילדים	חינמי ולא מלחמתי
גובה הגבייה	פוטנציאל גבוה יותר - לפי הצלחת הגבייה - מועד לא ידוע מרש ולא קבוע	הנמוך מבין הפסק הבסיסי והתקנות – ובנוסף מקוזזים לפי הכנסות האם , [שלא בצדק, חסר היגיון ולא יעיל] - ללא תלות בהצלחת הגבייה - סכום קטן עם הכנסות - תאריך תשלום עקבי
זכאות	כולם	בעלות הכנסות נמוכות

- בשל העלויות הרבות, הוצאה לפועל הוא מסלול למשפחות חזקות יותר, עמידות יותר.
- בשל החינמיות וחוסר המלחמתיות, **מזונות הבטל"א זו האופציה של המשפחות החלשות יותר.**
- יש במסלול הבטל"א **מלכודת כי הוא אינו אלא הבטחת הכנסה**, עם כיסוי חלקי באמצעות גביית מזונות.

מהו המסלול האישי?

- המסלול האישי [בטעות נקרא מסלול מקוצר] הוא מסלול הוצאה לפועל משפור – המציע שורות שיפורים:
- הוצאה לפועל מנהלת את התיק.
 - הגנה פיזית מהבית ועד הבית לצורך דיונים, במקרי אלימות.
 - ניהול הגבייה מפורט, יצירת קשר עם שני הצדדים.

המסלול האישי עדיין מסלול שבו היחידה החד הורית נדרשת ליכולת תמרון בשל האפשרות של הצד החייב לעכב את התהליך בטענת "פרעתי" ועוד.

מספרים:

הערות	ביטוח לאומי	זוכים	כללי	
לא ידוע פירוט על תביעות[הורי] זוכים: כמה מהתביעות [הורי] הזוכים נוגעות למזונות בסיסיים עד הפסק/תקנות?	59% 3/5	41% 2/5	100%	תיקים פתוחים בהוצאה לפועל
	68%	32%		תיקים שבהם נעשית גבייה
רק שלישי החוב בתביעות [הורי] זוכים. איזה חלק מן החוב הוא מעבר לדמי מזונות בסיסיים.	66% 590 מיליון 2/3	34% 304 מיליון 1/3	100% 895 מיליון	חוב כולל באוגוסט 2016
	67%	33%	61 מיליון	גבייה ישירה ב-2016 –
מעקב אחר גבייה עקיפה?	?	?	?	גבייה עקיפה 2016

**** חסרים נתונים חשובים. חייב להיות דגש על נתונים.**
***** יש דגש על מספר תיקים במקום על גובה החוב וגובה הגבייה**

אי-גבייה – עיכוב גבייה –גבייה – כלל התיקים

1. 11% ללא גבייה מסיב שאינה עיכוב הליך – התפלגות סיבות?
2. 23% תיקים בעיכוב הליכים – התפלגות סיבות? משך העיכוב?
3. 66% תיקים עם גבייה חלקית עד מלאה – התפלגויות הגבייה במספרים מוחלטים ובמספרים יחסיים לחוב? התפלגויות גבייה לפי משך הזמן?

הגבייה גבוהה משמעותית יותר בתיקים שבמסלול ישיר. כיצד לקדם מסלול זה?

בשיעור התיקים שבהם נעשית גבייה:

הבטל"א - 87% מסלול הוצל"פ אישי לעומת 75% מסלול הוצל"פ רגיל זוכים- 81% מסלול הוצל"פ אישי לעומת 43 מסלול הוצל"פ רגיל

בשיעור התיקים שבהם נעשית גבייה ישירה:

הבטל"א - 54% מסלול הוצל"פ אישי לעומת 20% מסלול הוצל"פ רגיל זוכים- 66% מסלול הוצל"פ אישי לעומת 34% מסלול הוצל"פ רגיל

הירידה בגבייה מאז 2014 - הסברים

מאז 2014 המוסד לביטוח לאומי העביר את כל הגבייה להוצאה לפועל. הרצון היה לתגבר את הגבייה, ובפועל חלה ירידה משמעותית. עד 2104 אחוז הגבייה תוך כדי שנה גירדה את ה-50%, בעוד שבשנתיים האחרונות היא ירדה לפחות מאשר 40%. הכיצד קרה?

- המוסד לביטוח לאומי לא העביר נתונים להוצאה לפועל: תיקים לא טופלו כהוגן!
- יד ההוצאה לפועל קצרה יותר בכל הקשור לתשלום מתוך קצבאות המוסד לביטוח לאומי.

הסבר נוסף:

היעדר לחץ על החייב בתקופה ראשונית עשויה לאשר לו להתאושש. ואילו "הלקאה" מיידית עלולה לאייש אותו מראש ולקחת ממנו את האמצעים להתפרס. [עיכול חשבון, רכב, ועוד].

כיצד לתגבר את הגבייה – המלצות ראשוניות:

- איסוף נתונים / שקיפות
- הסברה – המחיר שבאי-תשלום
- הידברות עם החייב – בדיקה / סיוע רגשי / עידוד תעסוקתי של החייב
- איסור יציאה מן הארץ [אלא אם כן בתמורת ערבות]
- הפעלת הסכמים בין לאומיים
- מתן סמכות חקירה בידי הוצאה לפועל
- הגדלת היכולת של הוצל"פ לגבות מתוך קצבאות הבטל"א
- סנקציות
- לשיקול דעת: פנייה למשפחת החייב?
- קידום המסלול האישי בהוצאה לפועל והמשך שיפורו כולל מעקב מחקרי
- אפשרות להבטחת תשלום [גם] בתיקים שבהוצאה לפועל
- שיפור שיתופי הפעולה בין המוסד לביטוח לאומי והוצאה לפועל